

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

Mackey, Albert / Legende, miturile și simbolurile

Francmasoneriei / Albert G. Mackey; trad. din lb. engleză:

Walter Fotescu; cuv. înainte: Vasile Zecheru. -

București: Herald, 2018

ISBN 978-973-111-674-7

I. Fotescu, Walter (trad.)II. Zacheru, Vasile (pref.)

061.236

ALBERT G. MACKEY

The Symbolism of Freemasonry:

*Illustrating and Explaining its Science and Philosophy,
its Legends, Myths and Symbols*

Fifth edition,

Charleston, 1935

ALBERT G. MACKEY

Legende, miturile și simbolurile Francmasoneriei

Cuvânt-înainte:

VASILE ZECHERU

Traducere din limba engleză de

WALTER FOTESCU

EDITURA HERALD

București, 2018

CUPRINS

Cuvânt-înainte	7
Bibliografie	24
Prefață	25
I. Preliminarii. Originea și evoluția Francmasoneriei	28
II. Noachiții	39
III. Francmasoneria primitivă a Antichității	42
IV. Francmasoneria Falsă a Antichității	46
V. Misteriile antice	52
VI. Meșteșugarii dionisiaci	56
VII. Unirea Masoneriei speculative cu cea operativă, la Templul lui Solomon	65
VIII. Francmasonii itineranți din Evul Mediu	69
IX. Separarea elementului operativ	72
X. Sistemul instrucției simbolice	76
XI. Știința speculativă și arta operativă	80
XII. Simbolismul templului lui Solomon	86
XIII. Forma Lojei	100
XIV. Demnitarii unei loje	103
XV. Centrul cercului	106

XVI. Acoperământul lojei	110
XVII. Simbolismul ritualic	115
XVIII. Ritualul descălțării	117
XIX. Ritualul de învestitură	121
XX. Simbolismul mănușilor	126
XXI. Ritualul circumambulațiunii	131
XXII. Ritualul de investire și simbolismul luminii	135
XXIII. Simbolismul pietrei de temelie	143
XXIV. Numele inefabil	155
XXV. Legendele Francmasoneriei	172
XXVI. Legenda scării cotite	183
XXVII. Legenda celui de-al Treilea Grad	194
XXVIII. Ramura de acacia	207
XXIX. Simbolismul muncii	217
XXX. Piatra de temelie	231
XXXI. Cuvântul pierdut	246
ANEXE	257
Indice sinoptic	259
Note	317

PRELIMINARII. ORIGINEA ȘI EVOLUȚIA FRANCMASONERIEI

Orice studiu al simbolismului și filozofiei Francmasoneriei trebuie în mod necesar să fie precedat de o scurtă investigație a originii și istoriei instituției. Străveche și universală cum este, de unde s-a ivit ea? Care au fost evenimentele legate de nașterea sa? Din ce asociații înrudite sau similare a apărut? Sau ea a fost originală și autohtonă, independentă în începuturile sale de orice influențe exterioare și fără legătură cu nicio altă instituție? Acestea sunt întrebările pe care un cercetător inteligent și le va pune încă de la începuturile investigațiilor sale; și lor trebuie să le dea un răspuns clar înainte de a se aștepta să-i înțeleagă adevăratul caracter ca instituție simbolică. El trebuie să-i cunoască într-o oarecare măsură antecedentele înainte de a-i aprecia caracterul.

Dar cel care dorește să ajungă la un rezultat satisfăcător al acestei investigații trebuie, în primul rând, – ca o condiție preliminară absolut necesară a succesului – să se elibereze de influența unei greșeli pe care sunt prea adesea tentați să o facă novicii în filozofia masonică. El nu trebuie să confunde doctrina Francmasoneriei cu forma sa exterioară și extrinsecă; să nu presupună că anumite uzanțe și ceremonii – care există în prezent, dar care, chiar și acum, sunt supuse unor variații ample în diferite țări – constituie suma și substanța Francmasoneriei. Antichitatea prudentă a exprimat esențele prin ceremonii, pentru mai multă solemnitate și o mai bună amintire și observare a

ceea ce trebuie săvârșit. Dar nu trebuie să uităm niciun moment că ceremonia nu este esența. Ea nu este decât veșmântul exterior care o acoperă și o împodobește, la fel cum fac veșmintele cu trupul omenesc. Chiar dacă-l privezi pe om de aceste accesorii exterioare, vei avea în continuare microcosmosul, minunea creației, cu toți nervii, oasele și mușchii săi și, mai presus de orice, cu creierul, gândurile și sentimentele sale. Tot astfel, dacă Masoneria este privată de ceremonii exterioare, rămân totuși filozofia și știința sa. Firește că acestea au fost mereu aceleași de-a lungul timpului, pe când ceremonii au variat în diferite epoci și continuă să varieze și acum în diferite țări.

Definiția Francmasoneriei, ca „o știință a moralității, ascunsă sub vălul alegoriei și ilustrată prin simboluri”, a fost atât de des citată încât, dacă nu ar fi frumusețea sa, ar deveni obositoare. Dar această definiție conține exact principiul care tocmai a fost enunțat. Francmasoneria este o știință – o filozofie – un sistem de doctrine care este predat, într-un mod specific, prin alegorii și simboluri. Acesta este caracterul său intern. Ritualurile sale sunt adaosuri externe, care nu-i afectează substanța.

Acum, când suntem pe cale să inițiem o cercetare a originilor Francmasoneriei, trebuie să ne ocupăm de acest sistem specific de filozofie, și nu de ritualurile care au proliferat pe seama lui. Orice alt demers ne-ar induce cu siguranță în eroare.

Prin urmare, dacă cercetăm originea și începuturile filozofiei masonice, trebuie să ne întoarcem în epoca Antichității timpurii, când vom găsi primele semne în sânul unor asociații înrudite, unde aceeași filozofie era păstrată și predată. Dar dacă confundăm ritualurile Masoneriei cu filozofia acesteia și căutăm originea instituției, modelată în forma exterioară actuală, cu greu vom avea motiv să ne întoarcem în timp mai departe de începutul secolului al XVIII-lea și, în fapt, nici măcar până atunci. Căci în ritualuri s-au operat numeroase modificări importante după această dată.

Odată ce am ajuns la concluzia că nu ritualul masonic, ci filozofia masonică este cea pe care trebuie să o investigăm, următoarea întrebare care se pune în mod firesc privește natura specifică a acelei filozofii.

Eu susțin că filozofia Masoneriei vizează contemplarea caracterului divin și a celui uman; a lui DUMNEZEU, ca unica ființă eternă și existentă prin sine însăși, spre deosebire de mitologia popoarelor antice, împovărată de o multitudine de zei și zeițe, de semizei și eroi; a OMULUI, ca ființă nemuritoare, care se pregătește în viața prezentă pentru un viitor veșnic, de asemenea în contradicție cu filozofia antică, ce reducea existența umană la viața prezentă.

Filozofia Francmasoneriei este constituită, așadar, din aceste două doctrine, a unicității lui Dumnezeu și a nemuririi sufletului. Dacă vrem să o definim succint, vom spune că ea este un sistem filozofic străvechi care propovăduiește aceste două dogme. Prin urmare, dacă, în mijlocul obscurității și a degradării intelectuale a vechilor religii politeiste găsim, ici și colo, în toate epocile, anumite instituții sau asociații care au propovăduit aceste adevăruri – și aceasta într-un mod particular, alegoric și simbolic – atunci avem dreptul să spunem că asemenea instituții sau asociații au fost predecesoarele instituției masonice așa cum există ea în prezent.

Aceste observații preliminare îi vor permite cititorului să abordeze teoria despre originile Francmasoneriei pe care o propun în următoarele teze*:

1. În primul rând, susțin că, dintre cele mai vechi epoci ale istoriei lumii, au existat anumite adevăruri de importanță vitală pentru bunăstarea și fericirea umanității, care au fost comunica-

* Cele 19 teze formulate de autor rezumă, în viziune proprie, istoria legendară a masoneriei așa cum reiese aceasta din vechile documente; vezi L. Vibert, *Masoneria înainte de apariția Marilor Loji*, Ed. Nemira, București, 2014, pp. 63-76. (V.Z.)

te – nu contează cum – cel mai probabil prin inspirație directă de la Dumnezeu către om.

2. Aceste adevăruri constau, în principal, din concepții abstracte referitoare la unicitatea lui Dumnezeu și la nemurirea sufletului. Nicio îndoială rezonabilă nu poate exista în privința adevărului acestor două propoziții. Credința în aceste adevăruri este o consecință necesară a sentimentului religios care a format întotdeauna o caracteristică esențială a naturii umane. Omul este, în primul rând și spre deosebire de toate celelalte creaturi, un animal religios. Ch. Gross își începe interesanta sa lucrare *Religia păgână în dezvoltarea sa populară și simbolică* cu afirmația că:

unul dintre fenomenele cele mai remarcabile ale rasei umane este existența universală a ideilor religioase – o credință în ceva supranatural și divin și un cult corespunzător acestei credințe.

Deoarece sentimentul religios a fost implantat de natură, tot natura trebuie să-l fi dirijat pe o cale adecvată. La început, credința și cultul trebuie să fi fost la fel de pure ca apa unui izvor, deși în epocile ulterioare și înainte de apariția luminii creștinismului, ambele vor fi fost corupte prin influența preoților și a poezilor asupra unor oameni ignoranți și superstițioși. Primele două propoziții ale teoriei mele se referă exclusiv la această perioadă primordială care a precedat coruperile; la acestea din urmă mă voi referi în continuare.

3. Aceste adevăruri despre Dumnezeu și nemurire au fost transmise, cel mai probabil, prin linia patriarhilor din seminția lui Set, dar au fost cunoscute, în orice caz, lui Noe, care le-a comunicat descendenților săi direcți.

4. Ca urmare a acestei transmisii, adevăratul cult al lui Dumnezeu a continuat să fie practicat, câtva timp după retragerea potopului, de către noachiți, urmașii lui Noe.

5. Într-o perioadă ulterioară (nu importă când, dar tradiția biblică o plasează în vremea tentativei de a construi Turnul

Babel), un număr mare de oameni s-a desprins din rândurile noachiților.

6. Acești secesioniști au uitat rapid adevărurile divine care le fuseseră comunicate de strămoșul lor comun și au căzut în cele mai deplorabile erori teologice, corupând puritatea cultului și ortodoxia credinței religioase pe care o primiseră inițial.

7. Aceste adevăruri au fost păstrate în integritatea lor de un număr foarte mic de oameni pe linie patriarhală, unui număr și mai redus permițându-li-se să rețină doar fragmente pâlpâitoare din adevărata lumină.

8. Prima categorie s-a limitat la descendenții direcți ai lui Noe, iar cea de-a doua a numărat în rândurile sale preoți și filozofi și, poate, mai târziu încă, poeți ai națiilor păgâne, precum și cei pe care i-au inițiat în secretele acestor adevăruri. Despre prevalența acestor adevăruri religioase printre descendenții patriarhali ai lui Noe dispunem de dovezi ample în scrierile sacre. Cât despre existența lor în unele cercuri de păgâni erudiți, avem mărturia a numeroși autori inteligenți care și-au dedicat energiile acestui subiect. Astfel Grote, în lucrarea sa *Istoria Greciei*, spune:

Mai mulți cercetători competenți au pus în legătură interpretarea alegorică a miturilor cu ipoteza unui „străvechi și foarte instruit corp preoțesc”, avându-și originile fie în Egipt, fie în Orient, și care le-a comunicat grecilor barbari și primitivi cunoștințe religioase, fizice și istorice „sub vălul simbolurilor”.

Ceea ce se spune aici numai despre greci este valabil pentru toate celelalte nații intelectuale ale Antichității.

9. Sistemul sau doctrina primei categorii a fost numită de autorii masonici „Francmasoneria pură sau primitivă” a Antichității, iar cea a ultimei categorii, „Francmasoneria falsă” a aceleiași perioade. Dacă nu greșesc, termenul de „pur” se referă la

doctrinile propovăduite de descendenții lui Noe pe linie iudaică, iar cuvântul „fals”, la descendenții pe linie păgână*.

10. Marea masă de oameni, mai ales printre păgâni, era complet nefamiliarizată cu acest adevăr divin ce constituia piatra de temelie a ambelor tipuri de Francmasonerie (pură și, respectiv, falsă), fiind adânc cufundați în erorile credințelor și ale cultului păgân.

11. Aceste erori ale religiilor păgâne nu au fost invenții voluntare ale oamenilor care le-au cultivat, ci coruperi treptate și aproape inevitabile ale adevărurilor propovăduite la început de Noe; într-adevăr, aceste coruperi sunt atât de evidente încât pot fi cu ușurință detectate și readuse la forma originală de la care au deviat la un moment sau altul, indiferent cât de mult se deosebesc ele la diferitele popoare. Astfel, în viața și faptele lui Bacchus sau Dionysos găsim echivalentul travestit al carierei lui Moise, iar în numele lui Vulcan, zeul fierar, vedem clar o corupere etimologică a apelativului Tubal Cain, primul meșteșugar în metal. Căci „Vulcan” nu este decât o formă modificată a lui „Baal-Cain”, zeul Cain.

12. Dar oamenii care au fost familiarizați cu adevărul și-au primit cunoștințele prin intermediul inițierii în anumite mistere sacre, în sânul cărora ele au fost ascunse de privirile mulțimii.

13. Aceste Misterii au existat în toate țările păgâne, de fiecare dată sub un alt nume și, într-o anumită măsură, sub o altă formă, dar întotdeauna și pretutindeni cu același scop de a insufla, prin învățături alegorice și simbolice, marile doctrine masonice ale unicității lui Dumnezeu și nemuririi sufletului. Aceasta este o idee importantă, iar faptul pe care îl enunță nu trebuie niciodată

* Diviziunea propusă de Mackey pare a fi o simplă și originală ipoteză de lucru. Mult mai credibilă pare versiunea din manuscrisul Buchanan (Vibert, L., 2014, p. 64) care, în esență, susține că, după potop, cele două coloane pe care era înscrisă toată cunoașterea au fost găsite, una de către Hermes (nepotul lui Noe) iar cealaltă de către Pitagora. Coloanele pot fi două tradiții inițiatice (protomasoneria și alchimia) care au ajuns în Europa pe căi diferite. (V.Z.)

pierdut din vedere în nicio cercetare a originilor Francmasoneriei; căci Misteriile păgâne au fost pentru Francmasoneria falsă a Antichității exact ceea ce sunt lojile Maeștrilor pentru Francmasoneria din zilele noastre. Este inutil să aducem dovezi ale existenței lor, întrucât este un fapt general admis și la care fac mereu referire toți istoricii, vechi și moderni.

14. Cele două diviziuni ale Instituției Masonice, care au fost definite în teza 9 – anume Francmasoneria pură sau primitivă, printre descendenții evrei ai patriarhilor, numiți noachiți sau descendenții lui Noe, deoarece nu au uitat și nici nu au abandonat învățăturile marelui lor strămoș, și Francmasoneria falsă practică printre națiile păgâne –, au străbătut șuvoiul timpului în curențe paralele, adesea apropiate, dar fără să se amestece vreodată.

15. Dar aceste două curente nu au fost întotdeauna separate, căci izvorând, în lungile epoci anterioare, dintr-o sursă comună – vechea preoțime despre care am vorbit deja în teza 8 – și apoi divizându-se în Francmasoneria pură și cea falsă ale Antichității și rămânând separate secol după secol, ele s-au întâlnit în cele din urmă în construirea marelui templu de la Ierusalim; și s-au unit în perioada când israeliții erau conduși de regele Solomon, iar tirienii, de Hiram, regele Tirului, și de Hiram Abif. Este adevărat că Francmasoneria falsă nu și-a încetat existența numaidecât. Dimpotrivă, ea a mai durat câteva secole după această perioadă; și doar după mult timp, sub domnia împăratului Theodosius, Misteriile păgâne au fost total și definitiv abolite. Dar prin unirea, la Ierusalim, a Francmasoneriei evreiești pure cu Francmasoneria tiriană falsă s-a produs o infuzie reciprocă a respectivelor doctrine și ritualuri, care s-a încheiat cu abolirea celor două sisteme distincte și instituirea unui nou, care poate fi considerat prototipul imediat al instituției prezente. Prin urmare, mulți cercetători în Masonerie, care nu merg cu investigațiile lor mai departe de teza 15, sunt mulțumiți să găsească originea Francmasoneriei în templul lui Solomon. Dar

dacă teoria mea este corectă, acolo ea nu s-a născut, ci doar și-a modificat caracterul. Legenda celui de-al treilea grad – legenda de aur, „legenda auroa” a Masoneriei – a fost adoptată acolo de Francmasoneria pură (care anterior nu avusese o astfel de legendă) de la Francmasoneria falsă. Dar legenda existase din vremuri imemorabile, sub alte nume și forme, în toate Misteriile. Doctrina nemuririi, care până atunci fusese predată de noachiți doar ca ceva abstract, a fost mai apoi insuflată printr-o lecție simbolică – și astfel simbolul lui Hiram Constructorul urma să devină pentru totdeauna trăsătura distinctivă a Francmasoneriei.

16. Dar o altă modificare importantă a fost săvârșită în sistemul masonic odată cu construirea templului. Anterior unirii care a avut loc atunci, Francmasoneria pură a noachiților fusese întotdeauna speculativă, dar ea nu se asemăna cu organizația prezentă decât în ceea ce privește cultivarea aceluiași principii abstracte ale adevărului divin.

17. Tirienii, dimpotrivă, erau arhitecți prin vocație și, cum conducătorii lor erau discipoli ai școlii Francmasoneriei false, ei au fost cei dintâi care, la templul lui Solomon, când s-au alăturat contemporanilor lor evrei, au infuzat științei speculative practicate de aceștia din urmă elementele unei arte operative.

18. În consecință, sistemul a continuat, veacuri de-a rândul, să prezinte un amestec de elemente din Masoneria operativă și cea speculativă. Vedem acest lucru în *Collegia Fabrorum* sau Colegiile Meseriașilor, înființate pentru prima oară la Roma, de către Numa, și care aveau în mod cert o formă de organizare masonică; în secta evreiască a esenienilor, care deopotrivă clădeau și se rugau, și despre care se susține că erau urmașii constructorilor templului, dar mai cu seamă în tagma francmasonilor itineranți din Evul Mediu, care se identificau prin nume cu succesorii lor moderni, și ale căror societăți erau alcătuite din oameni învățați ce predau și scriau. Astfel că, vreme îndelungată, Francmasoneria a continuat să fie atât operativă, cât și speculativă.

19. Dar o altă schimbare urma să fie efectuată în instituție, pentru a o face să fie exact ceea ce este acum, astfel că, într-o perioadă foarte recentă (comparativ vorbind), aspectul operativ a fost abandonat și Francmasoneria a devenit pe de-a-ntregul speculativă. Momentul exact al acestei schimbări nu lasă loc de ipoteze. El a avut loc în timpul domniei reginei Ann a Angliei, la începutul secolului al XVIII-lea. Preston ne oferă înseși cuvintele decretului care a instituit această schimbare, întrucât el spune că atunci s-a convenit ca „privilegiile Masoneriei să nu mai fie limitate la masonii operativi, ci să fie extinse la oamenii de felurite meserii, cu condiția ca ei să fie confirmați și inițiați în ordin”.

*

Cele nouăsprezece teze enunțate în cartea de față conțin o viziune succintă asupra progreselor Francmasoneriei, de la originile sale în primele epoci ale lumii, ca simplu sistem de filozofie religioasă, prin toate modificările la care au supus-o evreeii și neamurile păgâne, până când, în cele din urmă, a căpătat forma perfectă din zilele noastre. În tot acest timp, ea a păstrat neschimbate anumite caracteristici care pot fi considerate, prin urmare, trăsăturile sale specifice, și prin care ea s-a deosebit întotdeauna de orice alte asociații contemporane, indiferent cât de mult i-ar fi semănat acestea ca formă exterioară. Aceste caracteristici sunt, prima, doctrinele pe care le-a propovăduit permanent, anume cea despre unitatea lui Dumnezeu și cea despre nemurirea sufletului; iar a doua, maniera în care au fost propovăduite aceste doctrine, anume prin simboluri și alegorii.

Luând aceste caracteristici drept temelii ale Francmasoneriei, ajungem firesc la concluzia că Masoneria speculativă din zilele noastre prezintă mărturii evidente despre identitatea de origine cu Francmasoneria falsă din perioada pre-solomoniană, ambele sisteme provenind din aceeași sursă pură, doar că una păstrează întotdeauna, iar cealaltă corupe neconținut puritatea

izvorului comun. Aceasta este și concluzia ce se desprinde ca un corolar din ideile avansate în eseul de față.

În istorie există, de asemenea, dovezi abundente că, asupra Francmasoneriei pure sau primitive a noachiților, s-a exercitat o puternică influență din partea ramurii tiriene a sistemului fals, prin intermediul simbolurilor, miturilor și legendelor; însă Masoneria pură le-a modificat și interpretat în așa fel încât să le adapteze propriului său sistem religios. Un lucru, cel puțin, nu poate fi contestat; anume, că le datorăm masonilor tiriene introducerea simbolului lui Hiram Abif. Ideea acestui simbol, chiar dacă a fost modificat de masonii evrei, nu este iudaică la origine. Ea a fost împrumutată în mod evident din misteriiile păgâne, unde Bacchus, Adonis, Proserpina și o sumedenie de făpturi zeificate joacă același rol pe care îl joacă Hiram în misteriiile masonice.

În sfârșit, în termenii tehnici ai Masoneriei, în instrumentele sale de lucru, în denumirile gradelor și în marea majoritate a simbolurilor sale găsim mărturii ample despre aportul masiv de elemente ale unei arte operative în filozofia sa religioasă. Istoria explică și acest fapt, făcând referire la legătura existentă între instituție și Frăția Dionisiacă a Meșteșugarilor, care a fost angajată în construirea Templului lui Solomon, Colegiile de Lucrători ai lui Numa, precum și Francmasonii Itineranți din Evul Mediu, constructorii ai tuturor edificiilor mărețe din acea perioadă.

Cele nouăsprezece teze expuse în eseul de față constituie un scurt rezumat sau schiță, a unei teorii despre adevăratele origini ale Francmasoneriei, pe care am adoptat-o în urma unor investigații lungi și minuțioase. Încercarea de a demonstra adevărul fiecăreia dintre aceste propoziții cu ajutorul logicii sau pe baza dovezilor istorice, ar presupune scrierea unui amplu tratat. Ele sunt oferite doar ca sugestii asupra cărora studentul mason poate să mediteze. Menirea lor este cea a unor jaloane care să-l orienteze în călătorie, în cazul în care își asumă sarcina plăcută – dar dificilă – de a investiga originile și evoluția Franc-